

Statutaire verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard

WP

W. Peters

Kandidaat-notaris te Amsterdam

PQ

P.H.N. Quist

Notaris te Amsterdam, docent aan de Radboud Universiteit Nijmegen en verbonden aan het Van der Heijden Instituut

1. Inleiding

De verplichtingen voor een aandeelhouder zijn in beginsel overzichtelijk: hij is slechts gehouden om zijn aandelen te storten tot het nominale bedrag en is niet gehouden daarboven in de verliezen van de vennootschap bij te dragen (art. 2:175 lid 1/191 lid 1 BW). Voor het overige moet een aandeelhouder zich jegens de rechtspersoon en anderen die krachtens de wet en de statuten bij de organisatie van de rechtspersoon zijn betrokken, gedragen naar hetgeen door redelijkheid en billijkheid wordt gevorderd. Maar verplichtingen voor een aandeelhouder kunnen, met betrekking tot alle aandelen of aandelen van een bepaalde soort of aanduiding, worden uitgebreid. Op grond van art. 2:192 lid 1 BW ¹ kunnen de statuten: (i) bepalen dat aan het aandeelhouderschap verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard, jegens de vennootschap of derden of tussen aandeelhouders zijn verbonden (lid 1 sub a), (ii) eisen verbinden aan het aandeelhouderschap (lid 1 sub b) en (iii) bepalen dat de aandeelhouder in gevallen als in de statuten omschreven, gehouden is zijn aandelen of een deel daarvan aan te bieden en over te dragen (lid 1 sub c). We richten ons in deze bijdrage op de eerste categorie, met name op de vraag wat dan wel moet worden verstaan onder ‘verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard’.

Het begrip ‘verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard’ wordt verder in het BW niet gebezigd. Dit heeft geleid tot vragen omtrent de reikwijdte hiervan. ² Dit artikel beoogt enige duidelijkheid te geven ten aanzien van dit begrip, uitmondend in een aanzet voor een definitie (par. 2). Enkele voorbeelden, zoals deze kunnen voorkomen in de praktijk, worden vervolgens getoetst aan deze definitie (par. 3).

2. Verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard

Vermogensrechtelijke verplichtingen

In 1928 is, bij de introductie van art. 38b Wetboek van Koophandel (de voorloper van art. 2:192 BW) voornamelijk gedacht aan verplichtingen in de coöperatieve sfeer, zoals leveringsverplichtingen. De wetgever benadrukt in de wetshistorie van de huidige bv-wetgeving echter dat ruimte bestaat voor verplichtingen van *velerlei aard*. ³ De aanbeveling van de expertgroep om ‘verplichtingen’ (zoals was opgenomen in art. 2:192 oud BW) te vervangen door ‘verbintenissen’, is door de wetgever in aangepaste vorm overgenomen (namelijk: ‘verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard’). De reden van de wetgever om in art. 2:192 BW te kiezen voor *verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard* is niet geheel duidelijk. Zo lijken de uiteindelijke bewoordingen te berusten op de – onjuiste – veronderstelling dat verbintenissen slechts kunnen worden aangegaan en niet kunnen worden opgelegd. ⁴

Echter, dat uiteindelijk gekozen is voor ‘verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard’ wil niet zeggen dat de wetgever op inhoudelijke gronden de term ‘verbintenissen’ (met de juridische kadering van dit begrip) heeft afgewezen. Wij sluiten ons

aan bij Van Veen en Huizink die betogen dat voor de duiding van het begrip ‘verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard’ inhoudelijk aangesloten kan worden bij het begrip ‘verbintenissen’. ⁵

Verbintenissen betreffen vermogensrechtelijke betrekkingen tussen twee of meer personen. ⁶ De term ‘verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard’ ziet niet zozeer op het verschil tussen goederenrechtelijke en verbintenisrechtelijke werking, maar veeleer op het *vermogensrechtelijke* karakter van deze verplichtingen. ⁷ Deze verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard hebben ook een zekere goederenrechtelijke werking, in de zin dat toekomstige houders van de betreffende aandelen hieraan door het verkrijgen van aandelen zijn gebonden. ⁸

Statutaire overdrachtsbeperkingen

Het moet dus gaan om *vermogensrechtelijke* verplichtingen. Als uitzondering daarop wordt in de literatuur wel aangenomen dat *statutaire voorschriften die in acht moeten worden genomen bij de overdracht van aandelen* niet vallen onder de reikwijdte van art. 2:192 lid 1 sub a BW. ⁹ Door Dortmund worden verplichtingen uit blokkeringsregelingen genoemd als voorbeeld van verplichtingen die gerelateerd zijn aan het aandeel en de structuur van de vennootschap en daarmee niet onder de reikwijdte vallen van deze bepaling. ¹⁰ Ook de expertgroep achtte het nodig dat de term *verplichtingen* uit art. 2:192 oud BW werden vervangen door *verbintenissen*, ter onderscheiding van – onder andere – de voorschriften die in acht moeten worden genomen bij de overdracht van aandelen. ¹¹ Wij verdedigen in deze bijdrage eenzelfde beperking, die wij als volgt beargumenteren.

Volgens de parlementaire geschiedenis bij de Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht wordt nadrukkelijk gestreefd naar een

“evenwicht tussen enerzijds meer vrijheid van inrichting voor de aandeelhouders en anderzijds de bescherming van (...) in het bijzonder de minderheidsaandeelhouders.” ¹²

In dit kader maakt de wetgever een onderscheid tussen enerzijds verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard en anderzijds verplichtingen die gerelateerd zijn aan het aandeel en aan de interne structuur van de vennootschap. Dit onderscheid is van belang voor de wijze waarop de bescherming van de minderheidsaandeelhouders wordt vormgegeven. Voor de eerste categorie geldt namelijk dat deze niet tegen de wil van de aandeelhouder kunnen worden opgelegd, aangezien dit besluiten betreft die ‘rechtstreeks op het overig vermogen van de aandeelhouder’ rusten. Dit brengt met zich mee dat de aandeelhouder *persoonlijke* bescherming geniet. Zónder zijn instemming komt er geen verplichting van verbintenisrechtelijke aard voor hem; immers, het instemmingsvereiste beoogt ‘de minderheidsaandeelhouder te beschermen tegen benadeling van zijn persoonlijke vermogen.’ ¹³ Een dergelijke persoonlijke bescherming geldt níet voor de tweede categorie (waarbij de wetgever verwijst naar de artikelen 2:195, 2:195a en 2:195b BW). Aangezien deze verplichtingen direct zijn verbonden aan het aandeel – en niet het overige persoonlijke vermogen belasten – kunnen deze krachtens een meerderheidsbesluit worden opgenomen in de statuten (dus in beginsel ook tegen de wil van een tegenstemmende aandeelhouder). ¹⁴

Men zou kunnen betogen dat, omdat de artikelen 2:195a en 2:195 BW sinds 1 oktober 2012 zijn vervat in art. 2:192 lid 1 sub b en c BW, dit onderscheid door de wetgever kennelijk is losgelaten. Wij menen echter dat dit onderscheid onverminderd van belang blijft voor de vraag of voorschriften die zien op de overdraagbaarheid van aandelen (zie art. 2:195 BW) kunnen worden vervat in een verplichting van verbintenisrechtelijke aard. De reden dat de wetgever de aanbiedingsverplichting en de kwaliteitseis heeft vervat in art. 2:192 BW was slechts ingegeven door de wens om aandeelhouders dezelfde *persoonlijke* bescherming te bieden als het geval is bij de verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard. Niet in alle gevallen zou namelijk voldoende onderscheid gemaakt kunnen worden tussen verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard enerzijds en aanbiedingsverplichtingen of kwaliteitseisen anderzijds. Door de drie statutaire bepalingen allen onder te brengen

onder het eerste lid van art. 2:192 BW kunnen geen van deze bepalingen tegen de wil van de aandeelhouder worden opgelegd. ¹⁵ De inhoudelijke afbakening van de verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard tegenover statutaire voorschriften die in acht moeten worden genomen bij de overdracht van aandelen, is hiermee echter niet veranderd. ¹⁶

Dit brengt met zich mee dat het onzes inziens niet mogelijk is om een statutaire overdrachtsbeperking in de zin van art. 2:195 lid 4 BW als een verplichting van verbintenisrechtelijke aard te redigeren. Wij delen de zienswijze van Van Meurs dan ook niet waar zij betoogt dat het mogelijk zou zijn om te kiezen voor een overdrachtsbeperking zónder goederenrechtelijke werking door te bepalen dat ‘met betrekking tot alle aandelen en voor de elk van de aandeelhouders de verplichting van verbintenisrechtelijke aard aan het aandeelhouderschap is verbonden om geen aandeel over te dragen zonder goedkeuring van de algemene vergadering.’ ¹⁷ Dit is immers strijdig met de door de wetgever beoogde reikwijdte van verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard. Van Meurs erkent overigens dat haar zienswijze leidt tot verschil in rechtsbescherming (afhankelijk van een goederenrechtelijke (art. 2:195 lid 4 BW) of een verbintenisrechtelijke (2:192 lid 1 sub a BW) geredigeerde verplichting). ¹⁸ Wij menen echter dat dergelijke overdrachtsbeperkingen *a priori* niet onder de reikwijdte van de verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard kunnen vallen. ¹⁹ Overigens merken wij op dat een statutaire kwaliteitseis als bedoeld in art. 2:192 lid 1 sub b BW effectief uitwerkt als een beperking van de overdraagbaarheid van aandelen. Deze is echter subjectief en staat los van de overdraagbaarheid van aandelen als zodanig.

Verdere begrenzingen

De verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard zijn in de parlementaire geschiedenis, naast de afbakening van voorschriften die zien op de overdraagbaarheid van aandelen, ook op andere punten begrensd. Allereerst moet het gaan om verplichtingen die (eventueel achteraf) voldoende bepaalbaar en niet in strijd met de wet zijn. ²⁰ Gelet op de (inhoudelijke) aansluiting van de wetgever bij verbintenissen, is dit niet verwonderlijk. Immers, ook voor contractuele verbintenissen gelden deze eisen. ²¹

Daarnaast geldt ook een – meer vennootschappelijke – ondergrens. Art. 2:192 lid 1 sub a BW biedt geen grondslag voor ‘verplichtingen jegens derden die geen enkel verband houden met de vennootschap en de met haar verbonden onderneming.’ ²² Betekent dit dat verplichtingen jegens *anderen dan derden* (de in art. 2:192 lid 1 sub a BW genoemde medeaandeelhouders of de vennootschap) geen enkel verband met de vennootschap behoeven te hebben? Dit lijkt ons niet juist. Vanwege het door de wetgever aangehaalde vennootschapsrechtelijke karakter van statutaire verplichtingen zouden wij menen dat dit vereiste geldt voor *alle* statutaire verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard, dus zowel die jegens de vennootschap, jegens derden of tussen aandeelhouders. ²³

Uit de wetsgeschiedenis volgt voorts dat de term ‘verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard’ in ieder geval impliceert dat het gaat om andere verplichtingen dan verplichtingen van *administratieve* aard. ²⁴ Dit vloeit onzes inziens al voort uit het feit dat het hier om verplichtingen met een vermogensrechtelijk karakter moet gaan. In de literatuur is het voorbeeld gegeven van de verplichting van aandeelhouders jegens de vennootschap om de actuele adresgegevens aan de vennootschap door te geven of om zich voor een bepaald tijdstip aan te melden voor het bijwonen van een algemene vergadering. ²⁵ Ten slotte betreft de term – vanzelfsprekend – geen voorschriften of verplichtingen die voortvloeien uit de wet. ²⁶

Definitie

Op basis van het voorgaande geven wij de volgende aanzet tot een definitie van ‘verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard’ als bedoeld in art. 2:192 lid 1 sub a BW:

“alle vermogensrechtelijke, persoonlijke verplichtingen van een aandeelhouder jegens de vennootschap, een medeaandeelhouder of een derde die voldoende bepaalbaar zijn en verband houden met de vennootschap en de met haar verbonden onderneming, niet zijnde voorschriften die zien op een beperking van overdraagbaarheid van aandelen.”

3. Enkele praktijkvoorbeelden

In paragraaf 2 hebben wij gepoogd om het begrip ‘verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard’ te verduidelijken en uiteindelijk ook te definiëren. Aan de hand van deze definitie komen in deze paragraaf nog enkele praktijkvoorbeelden aan bod om aan deze definitie te toetsen. In paragraaf 2 is reeds een voorbeeld aan bod gekomen, namelijk een ‘verbintenisrechtelijke’ goedkeurings- of aanbiedingsregeling (naar analogie van art. 2:195 BW). Zoals betoogd, zijn wij van mening dat een dergelijke regeling niet onder de reikwijdte van art. 2:192 lid 1 sub a BW valt, maar beheerst wordt door de specifieke bepaling van art. 2:195 BW.

Tag along en drag along clausules

De praktijk bedient zich vaak van *tag along* en *drag along* clausules. Een tag along clause betreft een verbintenisrechtelijke verplichting van een aandeelhouder jegens zijn medeaandeelhouders om van een eventuele koper te bedingen dat deze laatste eveneens de aandelen van de medeaandeelhouders zal kopen (tegen dezelfde of anderszins bepaalde voorwaarden). ²⁷ Een drag along is het spiegelbeeld en ‘sleept’ de overige aandeelhouders juist mee. Een (meerderheids)-aandeelhouder heeft op grond van een zodanige bepaling het recht om zijn medeaandeelhouders te verplichten om hun aandelen tegen dezelfde of anderszins bepaalde voorwaarden te verkopen zodat de beoogde koper enig aandeelhouder van de vennootschap wordt. Deze clausules worden doorgaans opgenomen in aandeelhoudersovereenkomsten, maar het is ook mogelijk om deze op te nemen in de statuten als verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard. Deze tag en drag along clausules behelzen immers geen statutaire overdrachtsbeperkingen zoals bedoeld in art. 2:195 BW. Het gaat hier juist om verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard. Overdracht in strijd met deze clausules levert uiteraard wel een handelen in strijd met deze verplichtingen op. Op grond van de statuten kunnen dan de rechten van de aandeelhouder worden opgeschort (art. 2:192 lid 4 BW). In de praktijk wordt overdracht aan een derde met negering van het tag along recht van de medeaandeelhouders ook voorkomen door het opnemen van een aanvullende blokkeringsregeling en/of kwaliteitseis voor het aandeelhouderschap.

Uitoefenen stemrecht

Statutaire verplichtingen omtrent de (wijze van) uitoefening van stemrecht achten wij niet mogelijk, niet als verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard of anderszins. Het stemrecht is te zeer verbonden met de vennootschappelijke organisatie en is als zodanig niet onder de noemer van verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard te brengen. Dergelijke verplichtingen kwalificeren ook niet als vermogensrechtelijke verplichtingen. Uiteraard laat dit onverlet dat het mogelijk is om op grond van de statuten het stemrecht, evenals het vergaderrecht en recht op uitkeringen, op te schorten indien een aandeelhouder een statutaire verplichting niet nakomt (art. 2:192 lid 4 BW).

In het verlengde hiervan liggen statutaire verplichtingen die het een aandeelhouder beletten om zijn stemrecht uit te oefenen anders dan na verloop van een bepaalde periode of na vervulling van een voorwaarde. ²⁸ De mogelijkheid om deze als verplichting van verbintenisrechtelijke aard vorm te geven, is bepleit door Zwaan en Maclaine Pont. ²⁹ Ook dit achten wij echter te zeer in strijd met het wettelijke systeem waarin de wetgever het al dan niet kunnen uitoefenen van het stemrecht, naast de genoemde opschortingsmogelijkheid, uitdrukkelijk heeft geregeld door middel van stemrechtloze aandelen (art. 2:228 lid 5 BW). ³⁰

Aansprakelijkstelling voor schulden van de bv

Ten slotte kan gedacht worden aan de bepaling dat de aandeelhouders zich aansprakelijk stellen voor de schulden van de vennootschap, waarmee de vennootschap een soort ‘besloten vennootschap onder firma’ wordt. ³¹ De wetgever heeft deze optie nadrukkelijk genoemd als voorbeeld van een statutaire verplichting in het kader van art. 2:192 lid 1 sub a jegens derden. Dit zou niet slechts een statutaire verplichting jegens de vennootschap opleveren, maar zou ook een directe verplichting van verbintenisrechtelijke aard van een aandeelhouder opleveren die door een derde rechtstreeks kan worden ingeroepen. ³² Dortmond heeft kritiek op deze mogelijkheid en betoogt dat in dat geval de bv niet meer zou voldoen aan haar wettelijke definitie van art. 2:175 lid 1 BW. ³³ Wij menen echter dat een dergelijke verplichting als verplichting van verbintenisrechtelijke aard mogelijk is. Weliswaar kan een aandeelhouder in een dergelijk geval min of meer gelijkgesteld worden met een vennoot in een v.o.f. (zie art. 18 Wetboek van Koophandel), maar wij zien dit als een gevolg van de flexibilisering van het bv-recht, waarin de autonomie van de aandeelhouders de aan de aandelen verbonden verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard vorm te geven, leidend is. De bv blijft naar onze mening ook in dat geval aan haar wettelijke omschrijving voldoen. De wettekst wijst ook in deze richting nu art. 2:175 lid 1 BW voorschrijft dat de aandeelhouder niet gehouden is in de verliezen van de vennootschap bij te dragen boven het op zijn aandelen te storten bedrag, *onverminderd het bepaalde in artikel 192*. ³⁴

De verplichting van verbintenisrechtelijke aard om als aandeelhouders boven het nominale bedrag te moeten storten (zonder daarmee in alle schulden van de vennootschap te hoeven bijdragen), is minder controversieel en achten wij zonder meer mogelijk. ³⁵

4. Conclusie

In deze bijdrage hebben wij de ‘verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard’ van artikel 2:192 lid 1 sub a BW onder de loep genomen en zijn wij, op basis van de parlementaire geschiedenis, tot een definitie gekomen van dit begrip. Verplichtingen die, buiten een kwaliteitseis, de overdraagbaarheid van aandelen betreffen, vallen hier niet onder. Ook statutaire verplichtingen omtrent het uitoefenen van het stemrecht achten wij niet mogelijk als verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard. Voorbeelden van verplichtingen die wél geredigeerd kunnen worden als verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard zijn tag along en drag along clauses, aansprakelijkheid voor schulden van een bv en verplichtingen tot storting op aandelen boven het nominale bedrag.

Mr. W. Peters

Kandidaat-notaris te Amsterdam

Mr. dr. P.H.N. Quist

Notaris te Amsterdam, docent aan de Radboud Universiteit Nijmegen en verbonden aan het Van der Heijden Instituut

Voetnoten

- 1). De huidige redactie van art. 2:192 BW is ingevoerd met de Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht per 1 oktober 2012 en kwam in de plaats van art. 2:192, 2:195a en 2:195b oud BW.
- 2). Zie onder andere J.B. Huizink, ‘Verbintenissen en verplichtingen in het vennootschapsrecht’, *O&F* 2012 (20) 3, p. 4-11.

- 3). *Kamerstukken II 2006/07, 31058, 3, p. 43.*
- 4). *Kamerstukken II 2006/07, 31058, 3, p. 43.* Deze veronderstelling is onjuist, aangezien verbintenissen uit de wet (zoals de verplichting tot schadevergoeding) niet worden aangegaan. Overtuigend hierover: J.B. Huizink, 'Verbintenissen en verplichtingen in het vennootschapsrecht', *O&F 2012 (20) 3, p. 5-6.*
- 5). J.B. Huizink, 'Verbintenissen en verplichtingen in het vennootschapsrecht', *O&F 2012 (20) 3, p. 5-7* en W.J.M. van Veen, 'Statutaire verbintenissen, verplichtingen tot uittreden en het ontnemen van aan aandelen verbonden rechten volgens het ontwerp inzake de Flex-BV', *WPNR 2007/6731, p. 950-951.*
- 6). Asser/Sieburgh 6-I 2020/6. De wet geeft geen definitie van het begrip 'verbintenis'.
- 7). Zie ook Rapport Vereenvoudiging en flexibilisering van het Nederlandse bv-recht d.d. 6 mei 2004, p. 50: "*het gaat om verbintenissen, dat wil zeggen vermogensrechtelijke verplichtingen*".
- 8). Van der Heijden Handboek NV/BV, 2013/172.
- 9). Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa 2019/297.
- 10). Van der Heijden Handboek NV/BV, 2013/172.
- 11). Rapport Vereenvoudiging en flexibilisering van het Nederlandse bv-recht d.d. 6 mei 2004, p. 50.
- 12). *Kamerstukken II 2006/07, 31058, 3, p. 1, 3 en 14 en Kamerstukken II 2008/09, 31058, 6, p. 27 en 52.*
- 13). *Kamerstukken I 2011/12, 31058, C, p. 18-19.*
- 14). *Kamerstukken II 2006/07, 31058, 3, p. 14.* In beginsel kan een dergelijk besluit tegen de wil van de tegenstemmende aandeelhouder worden genomen, tenzij art. 2:231 lid 4 BW hieraan in de weg staat. Bij de wijziging van een blokkeringsregeling zal dit echter doorgaans geen belemmering vormen, omdat er dan niet *specifiek afbreuk* wordt gedaan aan rechten van houders van aandelen van *een bepaalde soort of aanduiding*. En zelfs als aangenomen wordt dat met een wijziging van een blokkeringsregeling *specifiek afbreuk* wordt gedaan, kan een tegenstemmende aandeelhouder gebonden zijn, aangezien de besluiten in soort vergaderingen doorgaans met een gewone meerderheid worden genomen. Zie ook Asser/Van Solinge & Nieuwe Weme 2-IIb 2019/11.
- 15). *Kamerstukken II 2008/09, 31058, 6, p. 21.*
- 16). De minister bevestigt dat voor statutaire blokkeringsregelingen een ander beschermingsregime geldt dan voor de bepalingen in artikelen 2:192 BW en daarmee dus ook de instandhouding van de inhoudelijk begrenzing, zie *Kamerstukken II 2008/09, 31058, 6, p. 21.*
- 17). Van Meurs, 'Statutaire beperkingen van de overdraagbaarheid van aandelen op maat: op grond van art. 2:195 lid 4 BW en/of art. 2:192 lid 1 BW', *WPNR 2016/7107*. In het tweede deel van dit tweeluik betoogt ze, in lijn daarmee, dat een verbintenisrechtelijke aanbiedingsregeling op de voet van art. 2:192 lid 1 sub a BW (als alternatief voor de klassieke aanbiedingsregeling van art. 2:195 lid 1 BW) eveneens mogelijk is. Ook dit achten wij niet juist.

- 18) . Van Meurs, 'Statutaire beperkingen van de overdraagbaarheid van aandelen op maat: op grond van art. 2:195 lid 4 BW en/of art. 2:192 lid 1 BW', WPNR 2016/7107, p. 371 (voetnoot 20) en Van Meurs, 'Bescherming van de (minderheids)aandeelhouder tegen het opleggen van statutaire beperkingen van de overdraagbaarheid van aandelen', WPNR 2016/7122.
- 19) . In gelijke zin Asser/Van Olffen & Rensen 2-Ila 2019/297 en Van der Heijden/Dortmond, *Handboek* 2013/172.
- 20) . Er geldt geen nauwkeurigheidseis, zoals wel door de expertgroep is aanbevolen. Uit de consultatie bleek echter dat deze eis in de praktijk op bezwaren stuit. Zo zou dit tot rechtsonzekerheid leiden ten aanzien van de geldigheid van de verplichting. Daarnaast is aangegeven dat niet altijd van tevoren duidelijk is wat de precieze kenmerken van de verplichting zijn. De wetgever heeft dit ter harte genomen door deze nauwkeurigheidseis los te laten en te bepalen dat de verplichting *voldoende bepaalbaar* moet zijn, zie *Kamerstukken II* 2006/07, 31058, 3, p. 44 en 54.
- 21) . Zie bijvoorbeeld artikel 3:40 BW en artikel 6:227 BW. Zie ook Asser/Sieburgh 6-I 2020/23.
- 22) . *Kamerstukken II* 2006/07, 31058, 3, p. 44.
- 23) . Overigens is aan dit vereiste, naar wij menen, vrij snel voldaan. Zie ook W.J.M. van Veen, 'Over statutaire tag along, drag along en – executieregelingen', WPNR 2015/7053, p. 249.
- 24) . *Kamerstukken II* 2006/07, 31058, 3, p. 43.
- 25) . Asser/Van Olffen & Rensen 2-Ila 2019/297.
- 26) . *Kamerstukken II* 2006/07, 31058, 3, p. 44: "Het betreft in artikel 192 verplichtingen die mogen worden opgelegd in aanvulling op de wettelijke verplichtingen."
- 27) . W.J.M. van Veen, 'Over statutaire tag along, drag along en – executieregelingen', WPNR 2015/7053, p. 250-251. Zie ook H. Uittien en S.A. Alleman, 'Drag along en tag along', TOP 2009/3.
- 28) . Dit voorbeeld is ook in de literatuur aan bod gekomen. Zie R.J.E. Zwaan en E.C. Maclaine Pont, 'Voorwaardelijk stemrecht op aandelen in een BV: een korte verkenning', *Ondernemingsrecht* 2014/106 en R.A. Wolf, *De kapitaalverschaffer zonder stemrecht in de BV*, Deventer: Kluwer 2013, p. 226.
- 29) . R.J.E. Zwaan en E.C. Maclaine Pont, 'Voorwaardelijk stemrecht op aandelen in een BV: een korte verkenning', *Ondernemingsrecht* 2014/106.
- 30) . In gelijke zin Asser/Van Olffen & Rensen 2-Ila 2019/307.
- 31) . P.J. Dortmund, 'Wet flexibilisering BV-recht aangenomen', *Ondernemingsrecht* 2012/83. Zie ook *Kamerstukken I* 2011/12, 31058, C, p. 15: "(...) vergelijkbaar met de verbondenheid van vennoten in een vennootschap onder firma".
- 32) . Zie *Kamerstukken II* 2006/07, 31058, 3, p. 44 en *Kamerstukken I* 2011/12, 31058, C, p. 15.
- 33) . Van der Heijden/Dortmond, *Handboek* 2013/172 en P.J. Dortmund, 'Wet flexibilisering BV-recht aangenomen', *Ondernemingsrecht* 2012/83.

- 34) . Zie ook 'Boschma & Schutte-Veenstra', in *T&C Burgerlijk Wetboek*, art. 2:175 BW, aant. 2 en Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa 2019/297.

- 35) . P.H.N. Quist, *Conversie en aandelen* (Serie Van der Heijden Instituut nr. 149) (Diss. Nijmegen), Deventer: Wolters Kluwer 2018, p. 44-49 en A. Van Meurs, 'Verplichtingen van 'verbintenisrechtelijke aard' jegens de vennootschap', in: J.B. Huizink (red.), *Groene Serie Rechtspersonen*, Deventer: Wolters Kluwer.